„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
за годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 158. У Новом Саду у недељу 14. октобра 1890. ГОДИНА XXV.

У ОЧИ САСТАНКА НАШЕГ СИНОДА.

Прошло је доста времена, како наш синод није имао својих седница; прошло је управо неколико пута онолико времена, колико треба да прође између последњег и првог састанка нашег синода. То није морало, а није ни требало бити, не само по дотичним наређењима, већ и према приликама, у којима се овострани српски народ годинама већ налази.

Под Германом се није могло радити — то данас сви увиђамо; он је био клада, која је стајала на путу сваком покрету на пољу наше црквено-школске автономије. Тим пре и тим више требало се, кад се та клада уклонила, пожурити, да се надокнади све оно, што се за пуних десет година продангубило и издангубило. А да је заиста Герман био грдна препрека редовном и правилном развитку наше црквено-школске автономије, признају то данас и они, који су га за живота му подржавали, који нису хтели да разумеду и који нису хтели да схвате, да се под њиме не може радити. То се није могло прикрити. — Ми донекле разумемо, да се морало за неко време застати, промислити се и разабрати се, кад је те препреке нестало, но мора се и то признати, да је на то и сувише много времена отишло, онолико, колико није требало на то да се утроши.

Констатујући то, нећемо да у одлагању после смрти Германове гледамо извор невољама, па чак и каквој несрећи. Чекали смо, истина, али смо најпосле ипак дочекали најпре сабор па ево сада и синод.

Имајући те две појаве пред очима, а уз то, да нема више оног човека, који је силом на себе набацио достојанство, што га овострано српски народ може дати једном од својих синова, човека, који је сабор превирао, а од епископата направио оруђе за себе, скоро да бисмо готови били да заборавимо на све неправилности и необзирање на наша автономна наређења за ово последње две године. И могли бисмо их заборавити, кад бисмо само могли бити уверени, да нисмо бадава чекали. А можемо ли бити о томе уверени? Више: не, него: да, судећи по извесним знацима, који нам се пре и после сабора једно за другим указиваху, а који су сви такви били, да човек није могао по једнима доћи до једног, а по другима до другог закључка. Они су се слагали, један другог само допуњавали. Видели смо велику борбу око патријарашке столице, видели смо неслободне изборе саборских посланика, видели смо, где сабор мешање политичких власти у наше изборе одобрава и освештава, укратко видели смо, да имамо још епископа, којима цел освештава средство.

Нећемо да гледамо кроз сувише црне наочаре, али се нећемо ни илузијама одавати. Ми смо дошли до тога, да се наш синод може састати, јер имамо патријарха. Но нама је више до ствари него до форме, па кад кажемо и кад помислимо, како смо до патријарха дошли, једва да не бисмо рекли: боље да смо још мало чекали.

Патријарх Бранковић хоће да ради са скупштинама, са сабором, са саборским одбором, јер хоће да скине са себе одговорност, али ипак да је све по његовој вољи, а видело се, да се његова воља често не слаже са вољом и жељама народним. У седницама саборског одбора, држаним под његовим председништвом није се то сасвим јасно показало, али се показало у седницама „школског савета“ васпостављањем Ст. В. Поповића за школског референта, а најбоље се још показало у епархијској скупштини карловачке дијецезе. Свакако он при томе није сам крив. Криви су и они, што га безусловно слушају и помажу, али у првом реду он је одговоран. У положају свом може он увек присталица наћи, и онда свакако је ружно, што га те присталице у рђавим смеровима његовим потпомажу, али није то главно него: да он има рђавих смерова.

Хоће ли чланови синода умети да буду самостални, да раде по својој увиђавности? После свега, што за последњих 7—8 месеци доживесмо — морамо тако да питамо. Морамо тако да питамо и због тога, што наши епископи за Германа не умедоше да сачувају своју самосталност, него постадоше оруђе у Германовим рукама. А први састанак синода после Германа мора бити значајан, као што и јесте у истини. О важним стварима ће он, синод, сад решавати, па да ли ће умети онако да решава, као што би требало то да буде? Ми би то најискреније желели, јер то одлучно захтевају интереси наше цркве и нашег народа, али се побојавамо. А имамо и разлога за то. По данашњици може се у неколико речи, каква ће сутрашњица бити.

У осталом, идемо да видимо!

Политички преглед.

Тафеов одступ. Неке новине јављају, да ће гроф Тафе свакако поднети оставку. Цар неће примити ту оставку, већ ће наложити председнику министарства, да састави нов кабинет. У тај нови кабинет ступили би по тим вестима из Беча намесник краљевине Чешке, гроф Тун, и заступници Пленер и Рус. Министар Дунајевски био би, да направи места Пленеру, именован гувернером аустро-угарске банке.

У ствари чешко-немачке погодбе. У „Часу“ саопштили су старочешки дисиденти допис, управљен на председништво старочешкога клуба. Ових девет заступника захтевају на основу правила клупски по којима би се имали при гласању о погодби држати већине или се апсентирати, да им се закључком клуба даде потпуна слобода, да могу гласати против свих пунктација погодбе. У противном ће случају иступити из старочешкога клуба и основати независну фракцију независно од обе чешке странке. Један од те деветорице изјавио је дописнику „Пресе“, да није безусловно њихово становиште према нагодбеним пунктацијама погодбе. Кад би се спровела равноправност проглашењем унутрашњега чешкога службеногa језика, били би старочешки дисиденти а и неки младочешки заступници, приправни да гласају за погодбу.

Гледстон. Као сваке тако и ове јесени кренуо се стари осамдесетједногодишњи државник Гледстон на пут у Шотландску, да ту од места до места држи говоре против данашње енглеске конзервативне владе. Кад старац Гледстон проговори, онда то не чује само Енглеска, већ цела Јевропа, па и цео свет. Према свом противнику он стоји још увек као див. Телесно и умно још свеж, уз то говорничка дара и знања у доказима — он је још нападач, против кога нема одбране. Пријатељи његови имајући његову дубоку старост на уму хтели су да држи само четир говора, и то, у уторак, четвртак, суботу и понедељак, а среду и петак да му оставе да се одмори. Но Гледстон је писао својим пријатељима, поручивши им, да је он још толико снажан и крепак да може сваки дан кроз целу недељу говорити. Први је говор држао у прошли уторак на житној пијаци у Единбургу, где је било преко 5000 људи на окупу. Није га могао сваки чути, те су са говорничке трибине развели на све стране телефонске жице, да само сваки може сваку му реч чути. Гледстон је том приликом говорио о ирском питању; на другим местима говориће о спољашњим приликама као и о друштвеном питању. Најјачи поборник Гледстонових начела у Шотландској јесте Лорд Розбери, који је у последњем Гледстоновом министарству био министар спољашњих послова.

Цариградски патријарх и Порта.

Ово дана донеле су новине јевропске изненадан глас, да је васионски патријарх наредио 3-овог месеца, да се позатварају све православне цркве у турској царевини. О том догађају пише, један бечки лист ово: Како нам јављају из Цариграда, овом се догађају приписује у тамошњим круговима велики значај. Како се у грчком становништву шири глас, да турска влада хоће да затвори грчке цркве, врло је основана зебња, да из тога може настати у земљи врло непријатна ситуација. Свакако, ово стање гоњења, које је отпочето затварањем православне цркве, биће од озбиљних последица. Оно подсећа ово екстремно законито средство борбе патријаршије по готову на доба гоњења хришћана и баш с тога, што ће се служба божја од сада тајно служити, учиниће она на духове известан утисак. По своју турској царевини, где год бораве православни хришћани, објавиће се, да је загрозила опасност светој цркви и столици цариградске патријаршије а ово ће доспети и до автокефалних цркава у Русији, Грчкој, Србији и Румунији, које су ангажоване, да се за потиштено православље моле Богу и да раде у његову корист. Под таким околностима лако је увидети, да ће се и на самој Порти врло непријатно осећати овај конфликт. Међу тим министар правде Рива-паша послао је патријаршији тескеру, у којој су изложене одлуке владине на захтеве цариградске патријаршије. Ево битне садржине те тескере:

Она садржи четири тачке: 1 Питање о склапању и разводу брака и судске одлуке патријаршије о миразу и о издржању по разводу брака. 2. Завештајна располагања. 3. Право државне контроле над грчким приватним школама. 4. Судска заклетва, хапшење и осуда грчкога духовенства. Односно првих двеју тачака нема никаквих диференција између турске владе и васионскога патријарха, али односно последњих двеју, ту ће већ бити и довољно грађе за конфликт. У питању о приватним школама влада хоће да она има права да испитује и проучава школске планове, да над њима води надзор, да професори имају дипломе и сведоџбе, које ће констатовати њихову способност. Они који то немају, да се отпусте, а школски планови, који одступају од утврђеногa програма, да се измену на основу ранијега споразума између турскога министарства просвете и патријаршије. О

ЛИСТАК.

НЕ УБИ!

(ОДГОВОР НА ТОЛСТОЈЕВУ „КРАЈЦЕРОВУ СОНАТУ“.)

ОД КЊАЗА ДИМИТРИЈА ГАЛИЦИНА.

(Наставак.)

Кад сам се сутра дан пробудио, био сам сасвим миран и равнодушан.

„Ја за цело нисам заљубљен“, мислио сам, али тек што сам то помислио, осетим нешто у срцу, као да се пробудили у њему неки осећаји, који су дотле спавали. И од тог тренутка осећао сам се, као да ме је нека нова, неодољива спољашња снага победила и покорила. Нисам знао, да ли је то добро или је хрђаво, али сам осећао да нисам више онај стари, да сам постао сасвим друкчији.

Тај поражавајући осећај и тиштво ме је и јасно ми је. Срце су ми испуњавала наизменце час први, час други састанак с Нађином. Свака њена реч, сваки њен покрет некоћице се понављало пред-а-мном и чинило ми се, да је сад боље чујем и боље видим.

Питао сам сам себе: за што? Ваљда не за то, што је лепа? Пре сам сретао много лепше девојке, па ме нису заносиле. Осим тога није ни разговарала ништа особито, била је готово, као и све друге и поврх свега тога је продрла у средину мога срца и покренула једну жицу, која још никад није дотакнута.

Био сам у опште са свим збуњен; једно ми је само било јасно: да ћу је узети за жену. И уједно сам представљао себи, како ће лепо бити, кад ју узмем за жену. То јест, ја нисам био у стању да јасно наслутим жељену будућност него сам само осећао њен општи утисак, као да одјекује у мојој души чаробан акорд; поједини звуци тог акорда били су ми непознати. Знао сам само да су ти звуци нови и чисти.

Сав мој ранији живот изгледао ми је као нешто од чега сам се отргнуо и гледао сам на тај минули одсек као с неке висине. Видио сам, све што је било ружно, и чинило ми се, да је то само онда могло бити, док је моја душа спавала. Сад ми је све то било странo. Доцније ме је спопао страх. Почео сам се плашити, да ми се снови неће никад обистинити. Којим правом се ја надам, да ће она постати мојом женом? Пре свега треба да ме она љуби. Где то стоји, да она баш мене љуби, а не оног штабног официра?... Сећам се да ме је помисао на тог штабног официра ужасно мучила. Да-богме да не знам, за што сам баш њему дао првенство, а не оном младићу с плавим брчићима или оној деветорици, десеторици младих људи, који се без сумње без мог знања удварају Нађини? Трудио сам се, да се утешим тим, што он има врло одвратан глас и што је банален човек, али то не помаже. Можда се и мој глас њему учинио непријатан, можда је он мене држао за фићфирића. Зар моје мишљење вреди штогод? Главно је Нађинино мишљење.

И тако су ми свакојаке бесмислице падале на памет. Сећајући се данас тих бесмислица завидим свому пређашњему ја. С тога сам се и задржао код тих подробности; и онако нисам никад о томе с тобом разговарао.

Моје је узбуђење расло, јер сам осећао неодољиву потребу, да одем к њој, да нисам отишао, разболео бих се. Сећам се, да ми је било врло тешко дочекати уобичајено време за посете да ме је врло плашила помисао, да ће се они зачудити мом доласку. Књагиња ме је можда само из учтивости позвала и сигурно није мислила, да ће ме тако на брзо опет видети. Ах било ми је немогуће да не одем, да одложим посету до сутра. И тако сам отишао дрхћући, са стегнутим срцем, као да ме терa неко, који ми зла жели. Био сам уверен, да ће посета бити одсудна.

Преварио сам се. Посета је прошла са свим обично. Начинио сам им можда још двадесет таквих посета и није се за то време ништа променуло осим што се моја потенцирана симпатија претворила у праву љубав. Упознао сам Нађину. Имао сам једно десет пута прилике, да се с њом разговорам и сваки пут ме је изненадио израз њених очију, које су ме увек гледале као да хоће да ме охрабре. И донста ме је охрабрила. У том погледу није била изражена радост, љубав или понос, него ми је изгледало, као да хоће да ми каже: „То је добро; добро си говорио, добро си радио.“

Друге није тако гледала.

По неки пут ми се учинило, да ме љуби и онда сам закључио: „Сутра ћеш је запросити...“ Али сутра дан сам подлегао другим утисцима.

Стара књагиња понашала се са мном исто тако љубазно као и са осталим гостима. Међу тим гостима било је пет, шест нежењених људи; тројица од тих су били у Нађину заљубљени, али ја нисам био љубоморан, јер Нађина ни једном од њих није давала првенство. Осећао сам само, да бих био несрећан, кад би Нађина пошла за кога другог.

На послетку се једва једном решим. То је било на бадње вече.

Књагиња је за свог нећака накитила јелку, и, као што је обичај, позвала је и старије, који су на двоје на троје прегледали украсе и брзо се разишли по другим собама, где су их чекали карташки столови. Нађина се нашла око јелке; делила је поклоне и била је врло весела. Сав сам се занео, кад сам помислио, да ће једном украшавати такву јелку за своју, за моју децу.

„Нађино“, рекнем јој, кад је разделив поклоне, пришла к мени, „имате-ли мало времена?“

„Имам; а за што? Запита ме мало зачуђена.

Збунио сам се и поплашио, као да хоћу да учиним нешто, што не треба. Моје лице сигурно је врло необично изгледало, јер ме је она погледала па одмах поцрвенила. Одмах сам схватио, да ме је разумела и био сам јој на томе необично захвалан.

„Хоћете-ли да будете моја жена?“ запитам је тихо. А она ми полагано, одмерено одговори:

„Да будем ваша жена? — Хоћу.“

Чудио сам се сам себи, што сам тај одговор мирно саслушао — што нисам од радости увикнуо, неку глупост учинио. Било ми је, као да ми се разлио у грудима моћан осећај радости, тако моћан, да ми се учинило, као да никад нисам имао брige у свом животу.

Она је то приметила, смешила се и чекала је, да још штогод кажем. Ах ја нисам могао ништа говорити; само сам ју гледао занет помишљу, да је она сва моја, сва, и мисли њене, и осећаји њени, који су као варнице севали из њених очију.

свештеничкој заклетви пред судом одлучује турска влада, да се она полаже у будуће на основу законских одредаба и источно-православног црквеног обреда у патријаршији или код духовних власти грчкога православља у царевини. Односно саслушања и осуде свештеника и духовника, који по делу какве кривице имају предстати суду, њима ће се достављати позиви истражних судија и надлежних судова у Цариграду преко патријаршије, а у унутрашњости преко митрополита или владика. Духовне власти дужне су одмах да издаду окривљенике. Свештеник, осуђен само за прост иступ, не може се лишити чина; за преступ пак осуђен свештеник лишава се чина и спроводи се у обичан затвор на издржавање осуде. У случају опсадног стања сви кривци предају се на осуду ратному суду, али и у том случају ратни суд има се придржавати горњих одредаба односно хапшења грчких свештеника.

Прорачун вароши Новог Сада за год. 1891.

У ванредној седници варошког већа, која је 12. октобра држана, поднео је прорачунски одбор изготовљени прорачун за год. 1891., који је у главном примљен. По прорачуну износи редовно издавање 249.572 фор. а ванредно 10.415 фор. 21 новч. Укупно издавање износи 259.987 фор. 21 нов. Укупно примање за ову год. износи 260.936 фор. по том идуће године било би мање издавање за 949 ф. него ове године. Редовно примање за годину 1891. износи 181.979 ф. 84 н.; ванредно примање 786 ф. 16 н., укупно 182.766 ф. Укупно примање за ову годину било је 184.607 ф. по томе мање износи за идућу год. 1841 ф. По прорачуну износи дефицит за годину 1891. 77.221 ф. 21 нов., а за ову годину износио је 76.329 ф. — За идућу годину дефицит је већи за 892 ф. 21 н. За покривање дефицита предложен је прирез од 36 проц. У овогодишњем прорачуну предложен је био са 45 проц.

Немамо кронику наше вароши при руци да можемо казати кад је први дефицит унесен у варошки прорачун; ал колко се сећамо, све до после седамдесетих година износио је како кад дефицит 18—24 проц. Од тог времена видимо га, где непрестано расте све до год. 1883., кад је највећи био у прорачуну за год. 1884. са 50 проц. те је у варошком већу изазвао доста немило расположење већника, који су после оштре расправе исти обалили на 44 проц.

1884. године обављен је избор варошких чиновника, па пошто су на управу варошку постављене млађе снаге, с пуним правом ишчекивало се, уважење новог реда у варошкој управи и њених финансија. У предрачунима варошким до 1884. год. видимо где фигурира рубрика под именом „непокривени дугови од прошле године“ који износе 30—35.000 ф. У прорачуну за год. 1885. смањена је та свота на 19.000 ф. и за тим сваке године, кад дизала, кад спуштала, док у 1888. год. није са свим из прорачуна избрисана. С том избрисаном рубриком из варошког прорачуна, збрисана је она тавна пега са имена наше вароши, која и у приватном животу појединих људи јако утиче на кредит и моралну вредност његову, а тим већма утиче така појава на једно тело, једну варош, а наиме на Нови Сад, као сл. кр. варош, која је позвана да у реду угледних вароши у Угарској заузме достојно место, према имену и величини њеној.

Таких недостатака које је требало исправљати и у ред доводити, било је на свима гранама варошке управе, па и у самој администрацији варошкој показало се, да је она непотпуна, и да смета тачном уредовању појединих чиновника, који су хтели да савесно врше своју дужност. Тај недостатак у администрацији отворио је врата Фетеру да својим несавесним радом изнесе руглу имену наше вароши, што је на таку важну позицију постављен човек, који је већ једном показао какав је и ко је.

Пошто је новим статутом сад заведен са свим нов рад у варошкој администрацији, која искључује сваку могућност злоупотреба, споменућемо још новоподигнуту касарну у вредности од 240.000 ф., спроведену канализацију и тротоаре по свима главнијим улицама наше вароши. Поставлене четвороуголним каменом три важне улице и калдрмисање неколико нових улица, конверзацију варошких дугова. Зготовљени план за зидање варошке куће и депоновану своту од 170.000 ф. на ту цел у народној банци, уведено гасно осветлење, проширену зграду трговачко-занатлијске школе, за коју плаћа варош 4000 фор. годишње, преустројење варошке полиције, где су коштаблери заменули досадашње пандуре и ноћне стражаре, те се сад више недогађа онолико нереда као пре, и најпосле основани пензијони чиновнички фонд. Поред тог кад сравнимо предлоге прорачуна у години 1884. за покривање дефицита од 50 проц. са садашњим од 36 проц. где се показује напредак за 14 проц., можемо рећи да има изгледа да ће и у Новом Саду једном на боље окренути.

Народна просвета.

„Матица Српска“.

Састанак књижевног одбора 4. (16.) октобра 1890.

Секретар јавља, да је одбор за издавање „Књига за народ“ имао 5. (17.) септ. о. г. свој састанак, на ком је урађено ово:

Нису примљена ова дела:

1. „Штедња“ по С. Смајлсу, написао М. С. — по оцени дра Ђорђа Дере,

2. „Потребе за изображење српског народа“ од непознатог писца — према мишљењу Стевана Миловановa.

Дело Игњата Димића с натписом: „Лијепо и стално бојење, и српско народно бојење у Босни, Херцеговини, савцаку, Славонији и горњој Крајини“ — издано је на оцену члану А. Сандићу.

Одређен је ред, по ком ће се штампати већ примљена дела за „Књиге за народ“. По том реду у 29. 30 и 31. свеску ући ће „Приповетке Лава Н. Толстоја“ с руског превео Јован Максимовић; у 32. свеску „Увод у науку о воћарству; у 33. свеску „Подизање подлога и каламљење племенитих воћака“ и „Подизање племенитих воћака“ од М. Д. Дејановића; у 34. св. „Аманет Српињама“ од Мите Нешковића.

Секретар јавља, да је изашла 163. свеска „Летописа“, III. за год. 1890.

Узима се на знање и дру Стевану Павловићу одређује се награда од 40 фор. за саставак му: штампан у истој свесци с натписом: „Књижевност Словенаца“.

Секретар јавља, да је предана у штампу и 164. св. „Летописа“ и напомиње чланке, који ће у тој свесци угледати света.

Секретар јавља, да је изашла 26. и 27. свеска „Књига за народ“, у којима је штампан „Рад и својина“ и „Ружа“.

Позван је управни одбор, да писцу „Рада и својине“ Рајку исплати 54 фор., а писцу „Руже“ Стевану Коњевићу 63 фор.

Управни одбор позива, да књижевни одбор одреди четири члана, који ће са члановима од управнога одбора изасланима под председништвом председника друштвеног претрести устав друштвени према одлуци скупштинској.

На тај позив бирају се у тај одбор: потпредседник др. Ђорђе Дера и чланови Јован Грчић, Милан А. Јовановић и Аркадије Варађанин.

Лазар Кирић шаље на издање и награду своју „Збирку српскијех народнијех песама“.

Не примају се, пошто друштвена новчана средства не допуштају награђивање и издавање те врсте народних умотворина.

Непознати писац шаље за „Летопис“ и награду приповетку с натписом „Зле очи“.

Издаје се на оцену члану дру Ђ. Дери.

Члан Стеван Милованов подноси оцену на дело „Теорија комедије“, од Божидара Борђошког.

Оцењивач налази, да је у тој расправи пуно матерјала, да је ту накупљено свега, што се тиче саме теме, и то се мора похвалити; али тај материјал није скупио вештак, који би га знао обрадити као што ваља, и удесити га тако, да испадне целина свезе органске. У нади, да ће писац доцније знати боље и лепше распоредити материјал, појмове потпунije и боље и прецизније навести и целоме округлину дати, предлаже оцењивач, да се дело врати писцу, па нека га чита још више пута и нека га дотерује и у предмету и у језику. Дело овако, какво је, није никако за „Летопис“.

Оцењивач истиче, да би се средина у овој теми, права „Теорија комедије“ дала лепо у једном чланку без икакве велике муке обрадити само за себе, ако би се тек нешто узело из дела о комикуму, што би ишло само на то; да боље разјасни неке појмове у чланку самоме.

Према тој оцени не прима се споменуто дело.

Члан Стеван Милованов предлаже, да се прими за „Летопис“ оцена Бранка Ановића на дело: „Хемијска технологија, по програму за реалке израдио Раша Милошевић“.

Прима се и оцењивачу споменуте књиге одређује се награда од 45 фор.

Непознати писац шаље за „Летопис“ и награду расправу с натписом: „Како се настава глуво-немих развијала од почетка до данас“. На делу и на запечаћеном писму налази се мото: „Само слога Србина спасава“.

Издаје се на оцену члану Аркадији Варађанину.

Секретар јавља, да члан Јован Грчић није хтео да прими на оцену му послату шаљиву игру „На лепначан“, од дра Милана Савића и да је исти после узео дело своје натраг.

Др. Милан Савић јавља, да му приватни послови не допуштају да оцени рукописе Милоша Н. Пејиновића.

Рукописи су ти: 1. „Литерарна студија о приповеткама Јанка М. Веселиновића“. — 2. Прилог историји најновије српске књижевности: „Ника Х. П. Бесаровић, босански приповедач.“ — 3. Критика на „Шумареву ћерку“, од Ст. В. Поповића. — 4. Критика на приповетке Симе Матавуља „Из Црне Горе и Приморја (Књига друга). — 5. Литерарна студија: „Новеле Богобоја Атанацковића.“

За оцену свих тих саставака умољава се секретар друштвени.

Члан Аркадије Варађанин подноси оцену на педагошку расправу Мите Нешковића с натписом: „Може ли школа бити без телесне казне?“

Оцењивач налази, да писац у овој својој темељно написаној расправи не износи само штетне последице телесне казне по здравствено и морално стање подмлатка народног, него износи и лепе и угледне примере за спољну и унутрашњу дисциплину школску, која, ако се пажљиво и доследно врши, може свуда и свакад извојевати на хумани начин онако васпитање, какво се тражи и изискује од данашњег напредног доба и напредне педагогије.

На основу тога оцењивач предлаже, да се споменута расправа Мите Нешковића штампа у „Летопису“ и награди.

Према тој оцени прима се споменута расправа и писцу се одређује у име награде за њу 70 фор.

(Свршиће се.)

Вести из места и са стране.

Парастос. Наша срп. црквено-школска општина новосадска приредила је јуче у суботу 12. октобра парастос народним добротворима Луки и Марији Миланковић у саборној цркви. На парастосу чинодејствовали су г. Милан Ћирић прота новосадски са г. Миланом Стојом ђаконом. Присуствовали су парастосу: црквени одбор наше општине и омладина наше срп. вел. гимназије, чији је кор певао.

Истрага против меленачких тровача и тровачица. Пишу нам из Вел. Бечкерека: „Данас у четвртак 23. октобра прочитана је код овдашњег кр. судбеног стола, оптужба над меленачким тровачима и тровачицама, којих свега на броју има 66. Државни тужиоц одустао је због оскудице у доказима од оптужбе над 40 туженика, те су исти одма и кући пуштени, две су жене пуштене на слободну ногу, без икакве јамчевине, а 13 их је суд стрпао у истражни затвор, дочим је главни коловођа и тровачица циганка Саса Јовановићка умрла. Најглавнија је тровачица данас Драга Кукина, једра здрава женска у 32. години из Меленаца, која је своја два мужа отровала и помагала другим женама тровати. Оптуженицима је стављено на расположење да апелирају због истражног затвора, но док би и на њину апелату дошао одговор и дотле би морали оптуженици у истражном затвору затворени бити, с тога да се ствар не би отезала, ни један оптужених није апелирао, те сад се чека дан кад ће суд одредити коначну расправу. Оптуженици су узели за своје браниоце Дре: Вечејна, Ђорђевића и Ковача.“

Како се у Срему плаћа порез. У Вуковару, 19. октобра (Допис.) Управни одбор жупаније сремске држао је 3. октобра о. г. своју редовну месечну седницу. Најпре су предложени искази о стању порезне управе за месец септембар. — Из ових се исказа види, да је од директне порезе уплаћено у месецу септ. 254.238 ф. 56 н., лане пак 187.021 фор. 60½ н., летос дакле више 67.216 фор. 95½ н. Од јануара пак до конца септембра уплаћено је 1,494.404 фор. 54½ новч., лане пак 1,376.432 ф. 53½ н., ове године дакле

„Хајдемо,“ рече на послетку она; „хајде да кажемо одмах матери....“

„Одмах?“ запитам зачуђено и учини ми се и нехотице, да је то врло смешно.

Али није било смешно. Књагиња — нашли смо ју саму у трапезарији — примила је вест без узбуђења, смешила се и рекла нам је, да нам даје свој благослов.

За час дознаше сви гости, шта се десило и стадоше нам честитати. За тим се на један пут створио шампањац. То ми је изгледало већ тривијално.

И започе диван живот — тако диван, да ништа што се доцније догодило, није било кадро да поништи успомену на оно време.

Сигурно си већ искусио, да је човеку понекад врло мило, кад се сретне са симпатичним човеком, па и онда, кад од истога ништа занимљиво не дозна. Мило ти је већ само за то, што си се срео с њиме. Тако нешто осећали смо и ја и моја жена. И она и ја уживали смо једно у другом.... Бар код мене је било тако а ја држим и код ње.

У свакој фази мога живота беше и делића живота његовог; и у мислима мојим она ми је вазда лебдила, све и кад на њу не мислим, као да јој је душа од бојадисаног стакла, кроз које ја на све гледам. Па ипак није то била онака љубав, која мужа чини робом женином, не никако; јачи сам био ја, а од ње је само радост долазила.

Ти си тада био на путу, чешће ми је то криво било, јер ти хтедох рећи: „Погле, како сам срећан!“ Па и данас ми је то жао, јако жао.

Дужност ме моја држала зими у Петрограду, а лето смо проводили на селу. Књагиња је већ прве године умрла а у врућици је много бунцала. Њћина ју је неколико дана јако жалила и туга њена још нас је више зближила, осећала је да сам јој ја све и сва, а ја сам се тиме поносио.

Живели смо потпуно једно за друго. Она се у моје ствари није мешала, а ја сам уживао кад је била весела и смејала се. У нас је било увек много гостију, вечите гозбе, игранке и излети. Ти не можеш себи представити, колико се њих у њу заљубило; а није ни чудо, код онаке лепоте и духовитости. Но дајем ти своју поштену реч, да ми љубомора ни на ум падала није, не можда за то, што сам у њену непоколебљиву верност веровао; боже сачувај, јер у то нисам веровао, него сам знао, да ме не би могла изневерити. Богу хвала, нисам осећао лакејске љубоморе, што се моја жена на једног насмешила, другом пријатно климнула главом, а трећег замолила, да чешће дође. Ја то чуство називам лакејским и осуђујем га за то, што човек на свом месту не сме познавати таке тричарије. Човек на свом месту држи све за поштене дотле.... но па дотле, докле га нешто варају.

Нисам тиме хтео рећи, да ме је моја жена тада варала; не, она је била сасвим као што треба; али има људи, који таковим неповерењем жену своју на грех натерају. Ја тога нисам чинио. Она ме изневерила (јест Владимире изневерила ме... ти се чудиш, ниси се надао) јер то јој било уређено. Иначе би била суште савршенство. Био сам сретан, дакле сам је држао за савршену и док се она сама могла собом поносити.

У сваком човеку има нешто, што се буни против рођеног савршенства; чинило ми се понекад, да се она хотимично понижавала... јер њена издаја...

Али о том доцније... Доћи ћу већ и на тај страшни тренутак.

Као што знаш увек сам био побожан. У цркву идем врло ретко, али потпуно сам убеђен да над нама бога има, који нас чува, избавља или казни, који нас љуби. И тако се она никада бојао нисам, знао сам до душе, да га има, али сам мислио: Неће ме снаћи.

Опет сам се удалио од предмета. Још ти нисам сву своју срећу описао.

Кад нам се синчић родио, видех, да сам дочекао највећу срећу, коју човек на земљи доживети може. До тада сам у часовима малаксалости држао да сам некористан и непотребан, јер стотину других могли би моје послове обављати. Сада на једанпут изађе ми пред очи прави циљ мога живота у овом премилом створењу, коме сам од првог вриска његовог дужан био да се предам. Од то доба важно сам нешто још само детета ради. Све је било управљено на њега и његову будућност, и то ме је веселило и увиђавало пред самим собом.

Моја је жена сама дете дојила, и то нас је још више везивало. Разуме се по себи да је било и разних лудорија, јер млади родитељи су често врло смешни кад стрепе за здравље свога детета, када забринутим лицем у колевку гледају, где се мали створ немирно премеће, а не знају, шта му је. Нису смешни, ако су спремни да за чедо своје жртвују све и сва, које је толико ограничено да једва разликуја оца и матер од осталих људи. Нису смешни, када увдрхталим гласом лекара за помоћ моле, када драговољно све невоље подносе, само да им је дете весело.

Али има и рђавих очева, рђавих матера, који се према деци својој понашају као псето према својим младима; као псето, које мирно гледа, како му се по неколико младих у снегу даве; као псето, које после годину дана своје младе и не познаје; има људи, који нису кадри да жртвују уживања своја детету и који се радо туже: „Али молим вас, деца су тако досадна... па ипак их не мож оделити...“

Такови су људи достојни презрења. Други опет веле: „Нашто се плашити деце ради и дрхтати за њихово здравље... све то зависи од воље божије. Он помаже, а не ми ни лекар“.

Кад овим људма кућа горе, сви ће они у помоћ викати и неће рећи: „Бог ће помоћи“.

Лаж, свуда лаж. Али нека, нек лажу људи, кад друго ништа не могу, или кад им је нужно да блистају оригиналношћу својих назора. Али на што увлачити име божје, на што употребљавати наше најсветије благо — веру — као заклон најниже себичности?

У осталом, сад се више спомиње Шопенхауер и Хартман, негол јеванђеље.

Ти се можда чудиш, да ја више о себи говорим, него о жени својој, као да је она споредна особа у жалосном овом догађају. И то је егоизам. Ја цртам само своје патње, а зар она није патила. Зар срамота не тишти?

Сви смо ми тако маленки, да се радо под микроскопом гледамо. Можда је моја жена зато пропала, што јој је брачни живот мање среће пружао но мени. За мене је тај живот, био

више 117.972 ф. 19 н. Порезни заостатак заједно са накнадним дописивањем изнаша 1,499.854 фор. 60 н. одписи од јануара до конца септембра 7.600 фор. 76½ н., дакле чист заостатак 1.492.253 фор. 83½ н. У исказу садржана је пак тачно израчуната текућа дужност са накнадним дописима и отписима те по том износи текућа дужност са приписима за прве три четврти 1,633.986 ф. 56½ н., одбив отписе 19.792 ф. 5 н., остаје дужност 1,613.294 ф. 51½ н., пак ако се ова дода уплати 1,494.404 ф. 54½ н., то остаје још 118.889 ф. 97 н. да се покупи, да се покрије доспела за III. четврт дужност. Излази дакле да је летошња уплата повољнија од лањске за 117.972 ф. 19 н., а неповољнија према доспелој дужности за 118.889 ф. 94 н. Покрај свега тога мора се стање уплате у сваком обзиру сматрати повољним једно с тога, што још за више општина нису обављени извиди штета филоксером нанесене, те су још сад у течају, а кад се то сврши може се очекивати још отпис пореза од неких 80.000 фор. а друго с тога, што је опће позната чињеница, да уплате све то веће бивају тек у јесенско доба, дакле и у ова задња 3 месеца године, буде ли се дакле ексекутивни поступак и даље спровађао, то има потпуно наде да ће се ове године постићи отплата од директне порезе, која ће не само лањску уплату већ и летошњи текући пропис знатно надвисити. — Тако гласи извешће финанц. управитеља Мачванског. Ти народе сад чекај, да се егзекутивни поступак у већој мери спровађа.

„Босанска граматика“. „Напредак“ пише о тој граматици овако: „Ми смо недавно донели вест, да је ових дана изашла „Граматика босанскога језика.“ Данас ваља, да нешто допунимо: ову је граматику издала зем. влада — а то значи, да се писало по налогу исте владе и да се штампала у земаљској штампарији. Дакле да су трудови за ову школску књигу плаћени из средстава земље, одакле се плаћају и чиновници, који су се трудили око граматике и штампарија и слагачи. Питамо сада: је ли се тиме задовољило потребама народа, онога народа — који све ово плаћа? Ево нашега мњења: Цели изображени свет признаје, да се у овим земљама говори српски — цели изображени свет признаје, да се у овим земљама и најчистије говори и да су у њима најбоље сачувани српски обичаји. Та то је стара реч, да је Херцеговина српска Тоскана! Ово ми не говеримо, него изнашамо мњења гласовитих и неумрлих књижевника: Вука Караџића, Шафарика, Миклошића, Јагића, Будмани-а и толико других. Ово ми не пишемо, да се пофалимо пред светом, јер су о томе писали најученији Немци, Италијанци, Французи и Енглези. Зар наше, српске, песме нису задивиле учени свет? А зар није најсвечанија истина, да су се српске песме највише певале и певају у овим земљама? На што дакле наслов граматици: „босанског језика?“ За што нам стварати друго име, кад се ипак тим неће ништа получити? Ако се иде на то, да Србин своје Српство претвори у „босанство“ труд је узалудан. „Искуства су путеви будућности,“ рекао је гласовити Кавур. А та искуства могу се читати у оној лепој и страшној књизи, која се зове: „Српска историја од год. 1389—1890.“ Ми ово говоримо, јер нерадо гледамо, да се наш народ одбија од школа, ради овакових трица и да ми морамо оволико ударати на „Граматику,“ о којој смо се уверили, да може стати у броју најбољих српских школских граматика. Па ето . . . ми жртвујемо сву њезину вредност, јер се на **првој страни** врећа наше, српско, осећање, исто као што завиремо од основних народних школа, јер се тамо не гаји српски патриотизам. Камо среће, да се престане овим трицама! Признајте **званично** наш језик **српским** и наредите, да се у основним школама учи и наша историја! Видећете, да ће се онда затрпати онај јаз, коју дели народ од школа . . . па кад још пошаљете преко границе неке учитеље, неће више ни бити овога јаза, који уз силни народни новац, не доводи до праве користи. Залуду, залуду онима, који се веселе овим трицама и који би можда желели, да се и овде наш језик назове још и **српско-хрватским**. Тим ми одговарамо: Max Müller, највећи светски филолог, казао је, да хрватскога језика нема, да је онај језик, којим говоре Хрвати, српски! Људевит Гај, отац књижевности код Хрвата, оставио је написано, да је овај језик српски. Сви филолози то признају. Ако је Даничић за љубав српско-хрватске слоге, окренуо леђа истини и назвао овај језик „српско-хрватским,“ то су господа у белом Загребу доказали и сваки дан доказују своју благодарност. Кад смо се овако изјавили гледе ове књиге, ми од наше стране и нећемо више о њој говорити и критиковати њезину вредност већ закључити, да је граматика добра, али јој на жалост фали право име. Кад би на њој стајало: граматика **српског** језика, препоручили би је . . . а овако не можемо.“

Награде у ратарској школи у Краљеву у Србији. Од 24 ђака, који су ове године свршили ратарску школу у Краљеву у Србији награђено је њих 13 за одличан или врло добар успех и примерно владање, и од њих добили су: I. По једног бика швајцарске расе бернскога соја: 1. Драгољуб Симић из Кличевца, округа пожаревач. среза рамског и 2. Јеремија Грујић из Рачника, округа моравског, среза беличког. II. По једног свилоруног овна: 3. Љубомир Ковачевић из Церове, округа подрињског, среза рађевског; 4. Мијаило Павловић из Брзана, округа крагујевач. среза лепеничког и 5. Глигорије Живковић из Богојевца, округа топличког, среза косаничког. III. По један видачев плуг: 6. Радојко Богојевић из Трућевца, округа моравског, среза ресавског и 7. Милисав Жујевић из Придворице, округа ваљевског, среза колубарског. IV. По једну машину за истресање меда: 8. Милан Миљковић из Владимирца, округ подрињског, среза поцерског и 9. Јован Радојковић из Сићева, округа топличког, среза нишког. V. По једну кутију са винодељско-воћарским оружјем: 10. Риста Вулчевић из Кладова округа крајинског, среза кључког; 11. Стеван Станаричић из Чокешине, округа подрињског среза јадранског; 12. Душан Крсмановић из Краљева, округа рудничког среза жичког и 13. Светислав Поповић из Геле Главе, округа ваљеског, среза подгорског.

Изгореле шуме. За кратко време било у Грку два овећа пожара, који су, особито други вазда шуме обратили у прах у пепео. При другом пожару придружио се је к ватри и други непријатељ који је пречио успешно гашење шуме а то је што није било воде. Први пожар букнуо је дне 9. септембра у лугу имовне обћине „Накла“ који се појавио на непознат досада начин, те је за један дан опустошио око 60 јутара траве и младе шуме, тако да је само згариште остало. Дана пак 20. пр. м. букнуо је опет на непознат начин пожар у другом лугу петроварадинске имовне опћине „Рашковица“, те је за четир дана изгорело око хиљаду јутара шуме. Ватра се није могла угасити, јер је оних дана, а особито дне 20. пр. м. јак ветар дувао, и тек дана 25. пр. м. пође народу за руком, да ватру ограничи и од даљег ширења задржи.

Сарањују голе људе и без свештеника. Читамо у сарајевском „Напретку“: „У прошлом смо бројили казали, да градска болница у Мостару . . . шаље мртваце у гроб голе, као од мајке рођене. Данас чујемо да општа болница у главном граду Босне, у Сарајеву, не заостаје за оном у Мостару. Чујемо да је пре неколико дана умрла у овдашњој болници нека православна жена и да су је закопали голу . . . и **одвезли на гробље без свештеника**, јер да о томе нису ништа ни јавили пароху. Овдашња српска општина одмах се на ово, нечовечно поступање са мртвацима, потужила госп. Беркеу и чујемо, да је уверен и сам о тој неподобштини, жалбу општине послао земаљској влади, да се оваковом нечовечном поступању стане на пут. У нади, да ће се влада одазвати жељи овдашње општине — уздамо се, да ће и у Мостар послати надлежним неколико слова . . . добре поуке.“

Лек од гушобоље. Неки лекар у пруској Шлезији нашао је, кажу новине, поуздан лек од гушобоље (дифтеритиса). На свака два сахата ваља дати болеснику једну кашикицу течног пивског квасца. Где нема пивског квасца, ваља давати болеснику обичан квасац, размућен у води. Овај се лек показао тако поуздан, да су сви учитељи у горњој Шлезији добили наредбу, да га препоруче родитељима и ученицима.

Мост на Дунаву код Црневоде. Из Букурешта јављају, да је 9. о. м. положен код Црневоде темељни камен за мост преко Дунава. Овој су светковини присуствовали румунски краљ, краљевић наследник, министри, примас, врховни управитељ румунских железница и вазда народа. После црквене церемоније говорио је министар грађевина а њему је одговорио краљ Карол, сећајући се славних прилика, које су биле узрок, да се Добруча сјединила с Румунском. Краљ је истакнуо, да тај мост успоставља најкраћу свезу међу северним и црним морем; из рада њена ствара епоху у светској трговини. Дужина моста износиће 750 метара, његови темељи почивају 27—30 метара испод најниже воде, а уздиже се 30 метара над највишом водом. За што ће моћи испод моста пролазити највећи бродови. Овај ће мост бити највећи у Европи и величином трећи од свих постојећих мостова. За четири године биће готов.

Велика варалица. Парисли лист „Мали лист“ јавља, да је у неком малом граду у Албанији умро чувени фалзификатор древних списа Симонидес. Он беше у своје доба предао Хомера, написана на папиру лотосовом свеучилишту у Атини, кога су 12 учењака прегледати те једанајсторица од њих изјавило потпуним осведочењем, да је тај спис из најдревнијег доба. Тек касније сазнало се, да је то превара. Симонидес је насамарио и гувернера Сирије Исмаил пашу, рекавши му, да се у једној башти на Босфору, под неком малом смоквом налази закопан стари пергамент. Паша је дао копати под том смоквом и збиља нађе пергамент у суду а на њему беху написана певања Аристотелова. Паша даде за то Симониду 100 фунти тур. лира. Вртлар је казао, да то мора бити превара, јер та мала смоква засађена је тек пре 5 година те би он при копању тај пергаменат морао наћи. И сам Џон Бул беше у тој ствари заплетен. Симонидес је продао британском музеуму за 650 гвинеа неко извешће војсковође Велизара на цара Јустинијана. За 200 фунти штерлина продао је војводи Сутрленду два фалзификована писма Алцибијадова на Перикла. Све је то Симонидес фалзификовао. Умро је у највећој невољи.

Мода и револвер. У Мексици је пре неколико дана испалила нека госпођа револвер на познатога писца Енрика Хаваријa, те га ранила у десну руку. Тај случај побудио је тамо велику сензацију. То је учинила што се нашла увређеном, што је Хавари писао поругљиво о моди женских шешира. Пошто је она носила један од таквих шешира, којима се подсмевао Хавари, нашла се госпођа удовица увређеном те одлучила, да му се крваво освети. Када је на њега испалила револвер, загрмила му је: на колена несретниче! Када су је затворили, рекла је, да јој је жао, што га није убила.

Град с једним грађанином. У грофовији Кумберленду у Енглеској има један град у ком борави један једини грађанин. Тај се **град** зове Скидав. О његовој прошлости не зна се много. Остала је само једна зграда у којој настава неки пастир. Град има и сад своју аутономију; његов грађанин има сва грађанска права, има право да бира посланика. Али се својим бирачким правом не може послужити, јер нема од кога саставити у својему граду бирачки одбор. На последњим изборима ишао је овај усамљени грађанин у суседни град Ундерскидав да гласа, па му то није допустио тамошњи бирачки одбор, јер није грађанин њиховога града.

Колико има новина? Нашло се докони̇х људи те су и то избројали. У свему свету излази данас 41.000 различитих листова. У Европи излази 24.000 новина: у Немачкој 5500, у Аусто-Угарској 3500, у Енглеској 4000, у Француској 4100, у Италији 1400, у Шпанији 850, у Русији 800, у Швајцарској 450, у Холандији и Белгији по 300, а остатак пада на Шведску, Норвешку, Данску, балканске државе и Португалију. У Здруженим Америчким Државама излази 12.500 новина. У Канади и Аустралији 700. У Азији излази 300, и од тога броја пада на сам Јапан 200. У Африци излази 200 новина. На Сандвичким Острвима само 3. На енглеском језику излази 17.000, на немачком 7800, на француском 6.800, на шпанском 1.800, на талијанском 1200, а 6300 новина на осталим језицима.

Трговина.

Нови Сад, 13. (25.) Данас нам освану прави зимски дан. Снег непрестано веје, као у сред зиме, — права мећава. На нашим пијацама једва да видиш човека. Рад је доста застао, но цена је неким зрневљу знатно скочила; како на горњим, тако исто и на нашим пијацама. Данас донашамо цену са наше житне пијаце по овом реду: Жито 7 ф. 40 нов. Наполица 6 фор. Јечам 5 ф. 80 нов. Зоб 6 ф. до 6 ф. 10 нов. Кукуруз у клиповима 3 ф. 30 нов. Окрљен кукуруз 4 фор. 60 нов.

На осталим нашим пијацама, није се никакове промене догодило, већ је остало све по старом.

*

Будимпешта 12. (24.) октобра. У промету је било до 20000 м. ц. жита, које је са 5 нов. скупље узето. Осталом зрневљу, поред лошијег промета, остала је цена непромењена.

Продавано је: Пшеница потиска 80.5 8 ф. 27½ н. Пештанска 79.5 8. ф. 05 н. Бачка 75.7 7 ф. 90 н. Бајска 76.8 8 фор. Толнауерска 77.5 8 ф. 12½ нов. Српска 77. 7 ф. 35 нов. Све на три месеца.

Ражи је продато 100 м. ц. по 7 ф. 25 нов.

Зоби 200 м. ц. по 6 ф. 65 нов. Све за готов новац.

При закључку, термини су: Пшеница за пролеће 8 ф. 16—18 нов. Пшеница за јесен 8 ф. — 8 ф. 02 нов. Кукуруз за мај-јуни 1891 г. 6 ф. 13—15 н. Зоб за пролеће 7 ф. 17—19 нов. Зоб за јесен 6 ф. 96 — 7 фор.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 13. октобра.

4% угарска златна рента — — —	101·40
5% „ папирна „ — — —	99·20
Дукати — — — — — — —	5·43
Наполеондори (20 франака) — — —	9 09
Немачке држ. марке — — — —	56.40

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 13. октобра у вече.)

КАРЛОВЦИ. Синоћ стигао брзојав од угарске владе, да се члановима синода јави, да се састанак синода одлаже до децембра о. г. Одмах је брзојавно то епископима саопштено. — Погодба између саборског одбора и Германовог брата поп-Стеве у ствари Германове оставине постигнута. Оставина се дели на два равна дела, од којих један припада народним фондовима, а један поп-Стеви.

Београд. (Од нарочитог извештача.) Потврђује се вест, да ће бивши краљ Милан кроз који дан отићи на дуже времена из Србије. О каквом предлогу скупштини, да се Милану одреди пензија у своти од 360.000 динара годишње, нема ни говора. Исто тако није истина, да Петар Карађорђевић ради на томе, да се скупштини поднесе предлог, да се амнестира.

Москва. Овдашње друштво за унапређење руске трговине предложило је руској влади, да изради за извоз руских производа у Србију царинарске олакшице, које Немачка и Аустро-Угарска већ имају.

Позив на претплату.

Почетком овог месеца истиче претплата на „Заставу“ онима, који су се претплатили на трећу четврт, те овим сада отварамо претплату на четврту четврт.

Ми указујемо на свој дојакошњи рад, и уздамо се, да ће нас тај рад најбоље препоручити. „Застава“ ће се, као што се по себи разуме, и надаље лепршати у слободоумном табору нашег народа, на бедему народносном, автономном и напредном. Напомињемо још само то, да смо се постарали, да „Застава“ и на даље буде извештавана не само о догађајима у нашој отачбини, него и из свију српских и словенских крајева, а учинићемо све могућно, да круг „Заставиних“ сарадника још проширимо.

Цена је „Застави“ обележена на челу листа.

Обраћамо се на своје начелне пријатеље, да нас својски помогну и у скупљању претплатника.

Овом приликом им и опет обраћамо пажњу на бројеве „Заставине“ од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове, а нарочита претплата стаје на њих 3 фор. годишње.

У Новом Саду, 1. октобра 1890.

Уредништво „Заставе.“

тако да речем, бегање од света, за њу ступање у свет. Ја сам се већ одмарао, она се спремала на посао, за живот. Душевни додир с њом наново ме је оживео, само да сам и ја њу могао наново оживети!

Често си говорио, да човек, који је као момак био свакојак, не треба да се жени, јер се пред женом никад не може опростити своје пређашње кривице. Али ту се вараш и имаш можда право само с обзиром на оне људе, који своју жену само лепоте ради узимају и само оне сићушне удобности пред очима имају, које су законом освештане. Ја сам љубио своју жену и кад сам је видео и кад је нисам. Љубав моја није се састојала само у пољупцима и осим љубави било је још и пријатељства, које је нужније и од љубави, било поштовања и поверења.

Кажу да је то нешто ретко. Али није истина, јер иначе се људи на свом месту не би женили, нити би било законите деце. Или зар се може људе на свом месту вратити? Може али не увек. То, што се мени десило, не дешава се свима. Било би врло лако рећи: „Гле, ја сам био добар човек, жена моја имала је много заслуга, па ипак . . . . дакле . . . .“

Моја жена била је рђава жена, када се решила да ме превари, врло рђава, врло нечасна, али сваки излаз из тог положаја, свака освета била би још нечаснија; јер имам ли ја права, да на друге бацим блато, које ми се на путу нађе?

У осталом када бих рекао: „Све жене варају или хоће да преваре своје мужеве; брак је глупа уредба и нема је у природи . . .“ нико не би рекао, да ми је савест збуњена, напротив, прочуо би се као врло строг моралиста.

Истина не пита, да ли јој је спољашњост пријатна, али отуд још не излази, да је свака прљеж — истина.

Сећаш се речи апостола Павла у првој посланици на Тимотеја: „А дух разговетно говори, да ће у последња времена одступити неки од вере, слушајући лажне духове и науке ђаволске у лицемерју лажа, жигосаних на својој савести, који забрањују женити се и заповедају уздржавати се од извесних јела, која је Бог створио.“

И даље: „Али оних поганих и бапских гаталица клони се“.

Заузимање родитеља за децу своју чинило ми се некад смешно. Сваки хоће да каже: „Мој је син бољи, можда није мудрији или лепши, али ипак је бољи“. Сада и ја налазим да је мој син бољи . . . јер видим себе у њему. Шта више, несвесно хоћу у њему да развијем савршенство. Свака његова погрешка чини ми се као прелазна ошипка која ће се добрим заменити. Ако се и варам, ипак имам право . . . ти пак, који деце немаш, дабогме да то не можеш разумети.

Једном се наш професор филозофије у свом предавању дотакао питања, зашто родитељи своју децу и деца родитеље љубе, и дошао је до тог закључка, да деца нису дужна оца и матер да љубе, али да отац и мати морају своје дете волети, јер им је оно резултат . . . . . Нећу да испишем, и сам ћеш погодити. И то је рекао човек, који је и сам деце имао! Да грдне простоте! Многи од мојих другова пристали су уз ту теорију.

(Наставиће се.)

ПРИПОСЛАНО.*)

Да бих једном за свагда на пут стао распростирању пустоловних гласова, који се поводом смрти гђе Драге Матића у разним варијацијама разнели, нашао сам се побуђеним, да саопштим ову изјаву:

Изјава.

Потписани овим констатујемо, да су гг. лечници: надфизикус др. Младен Јојкић и др. Јован Велимировић, који су покојну гђу Драгу Матића лечили, а која је 18. октобра умрла — пред нама изјавили: „да се они никад ни пред киме нису изјаснили, као да је г. др. Армин Касовиц, својом зубном екстракцијом извршеном **3. септембра** о. г. над покојницом, истој смртну болест, која је **октобра месеца** о. г. наступила, директно проузроковао."

У Новом Саду 11. (23.) октобра 1890.

Др. Антоније Блау, с. р.
Др. Милан А. Ћирић, с. р.

Овим мислим, да сам и оне обавестио, који то до данас још не беху, а при том сам убеђен: да је сваки ма и полуобразован човек читаву ту ствар о захрђаним инструментима и т. д. још од постанка јој за невероватну сматрао и у њој упознао само грубу измишљотину злонамерне потворе.

У Новом Саду 11. (23.) октобра 1890.

Др. А. Касовиц.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе" ни у ком погледу.

РЕД ВОЖЊЕ

путничких лађа, важи од 28. септ. (10. окт.) до 19. (31.) октобра.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у $5\frac{1}{4}$ сах. после подне.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител и потиске станице: петком у $5\frac{1}{4}$ сахата после подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд и Оршаву: средом, петком и недељом у $5\frac{1}{4}$ сах. после подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: понедељником, средом и суботом у $10\frac{1}{2}$ сах. пре подне.

У Новом Саду 28. септембра 1890.

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

Verfälschte schwarze Seide. Man verbrenne ein Müsterchen des Stoffes, von dem man kaufen will, und die etwaige Verfälschung tritt sofort zu Tage: Echte, rein gefärbte Seide kräuselt sofort zusammen, verlöscht bald und hinterläßt wenig Asche von ganz hellbräunlicher Farbe. — Verfälschte Seide (die leicht speckig wird und bricht) brennt langsam fort, namentlich glimmen die „Schußfäden" weiter (wenn sehr mit Farbstoff erschwert), und hinterläßt eine dunkelbraune Asche, die sich im Gegensatz zur echten Seide nich kräuselt, sondern krümmt. Zerdrückt man die Asche der echten Seide, so zerstäubt sie, die der verfälschten nich. Das Seidenfabrik Depot von **G. Henneberg** (k. k. Hoflief.), **Zürich**, versendet gern Muster von seinen echten Seidenstoffen an Jedermann, und liefert einzelne Roben und ganze Stücke porto- und zollfrei in's Haus.

СТЕЧАЈ.

На оставку госпођице Миле Биримчеве, овим се поново отвара стечај на ново устројено учитељичко место, с којим је скопчана годишња плата од 300 фор., а пошто стана у нарави нема, добиће новоизабрата накнаду у новцу по месним околностима, и огрев у слами колико треба.

Учитељици у дужност спада све законом прописане предмете предавати и децу у ручном раду обучавати. Која жели ово место получити, нека своју ваљано устројену молбу, на доленотписаного председника најдаље до 26. октобра о. г. поднесе.

Из црквено-школске одборске седнице држане у Ороспамошу 7. октобра 1890.

Јован Максимовић, перовођа. 2—2 **Миливој Милошевић**, парох и председник.

САЛАШ ПОД ЗАКУП.

Издаје се један салаш од 140 катастралних ланаца земље првог реда, састојеће се: из орница, ливада и пашњака. Земља је сва у равници, удаљена је три сата од Београда, а један сат од паробродске станице, и лежи поред Саве. Поред свију потребних пољопривредних справа, салаш је снабдевен и са зградама, које су у најбољем стању, као: две куће са 5 соба за обитавање, две штале за коње и волове, један хамбар за ситну храну, један чардак за кукурузе и три шупе. Све ове зграде крепом су покривене. Рок закупа је 5 до 10 година, са умереном ценом а и за продају је по повољним условима. За једно, и друго, ваља питати, лично, или писмом г. **БОРЈАНОВИЋА** професора учитељске школе у Београду. 1—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ПАВЛА БОГДАНОВИЋА

У РУМИ

потребује помоћника, који одма ступити може. 1—2

COMISS

tüchtig der Nürnberg & Kurzwaarenbranche, Auslagen Arangeur, findet bei mir gute Stellung. Offerte mit Gehaltsansprüche nebst Kost und Quartiere.

D. W. KRAUS,
Mitrovitz.
1—1

СУДУКА

НАЈБОЉЕ КАКВОЋЕ

препоручује трговина 2—2

Д. АРНОВЉЕВИЋА

КОД „ЦРНОГ ОРЛА" У НОВОМ САДУ.

Налоге са стране обавља се поштом брзо и тачно.

Спецерајско-гвожђарска и мешовите робе

ТРГОВИНА

Ј. МИХАЈЛОВИЋА

У ЖАБЉУ

потребује одма једног младог спомоћника и шегрта. 1—1

КЊИГОВОЂУ

тражи осигуравајуће друштво „Еквитебл", треба да је вешт књиговођа, и веома добар у немачкој и српској кореспонденцији. Плата је 1000 фор. Понуде треба упутити на адресу **ђорђа Ст. Петровића у Земун**, у којој треба означити где и колико је у пракси био и кад може примити знање. 1—2

СВОЈЕВОЉНА КОНАЧНА

РАСПРОДАЈА

5 и 10 нов. БАЗАРА

са знатно спуштеним ценама

У НОВОМ САДУ

главна пијаца преко пута дунавског сокака. 2—3

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВИТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

48—

РАСПРОДАЈА

памучних кошуља без хасне, а ланених и испод хасне, све је рубље најбоље каквоће и израде, за које гарантујем.

МУШКЕ кошуље (дебљину гола врата молим.) Од постојана енглеског шифона, прса влот, са поруупци уздуж и преки, каро и везене 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 фор. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6 фор. Руком кунст везене париске и саго ајour, за дарове 6, 7, 8, 9, 10 фор. Шарене кретон и оксфорт 1, 1—50, 2, 2—50 фор. Дечије беле 50, 60, 70, 80 нов. Гаћа дуготрајни без 50, 60, 70, 80, 90 нов. 1—25, 1—50 фор.

ЖЕНСКЕ кошуље од постојана енглеског шифона са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—50, 2, 2—50, 3 фор. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3 ф. Руком богато везене 3, 3—50, 4, 5 ф. Са медни уметци и руком кунст везене париске и саго ајour, за дарове 6, 7, 8, 9, 10 фор. Спаваће рекле и гаћице са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4 ф. Сукње 1, 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5 фор. Марама за џеп туце 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—50, 2, лан. 2—50, 3, 3—50, 4, 5 ф. Гарнитура за два дупла кревета шест румбург фини јастука и две јорганске капе, све на четир стране en Boyquet руком кунст везене париски 80, 90, 100, 125 ф. (вреди дупло). Прса готова, за ушити у мушке и женске кошуље памучна и ланена, са поруупци, уметци, парисви кунст руковези саго ајour 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 4—50, 5 фор.

Са многогодишњим искуством, неограниченим средством, уређеним и строго поштеним поступком. У смотрењу фине, укусне и целисходне израде, умешно удешеном крају и само од искушане, здраве и дуготрајне материје на најбоље израђено перило шиљем са (Nachnahme) по најјефтинијој фабричној цени: fondé 1867.

Адреса: **Alexander Stanischits ausschl. befugt. Wäschwaren-Fabrikant. Wien, Singerstrasse Nr. 32.** 10—12

МАНУФАКТУРНА И ПОМОДНЕ РОБЕ

ТРГОВИНА

ТАДИЋА И АЈДАРИЋА

БЕОГРАД (СРБИЈА)

ПОТРЕБУЈЕ ТРИ ПОМОЋНИКА.

Ступити могу одма или после један месец дана.

У ПОНУДИ ОЗНАЧИТИ И ГОДИНЕ СТАРОСТИ. 6—6

1845. ГОДИНЕ ОСНОВАНА БЕЧКА ФАБРИКА ЗА МУШКО И ДЕЧИЈЕ ОДЕЛО.

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ ЗА БАЧКУ И СРЕМ.

М. НАЈМАН У НОВОМ САДУ

на пијаци, у Недељковићевој кући, на рогљу дунавске улице бр. 24—25.

ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ СОЛИДНЕ И ДОБРО ИЗРАЂЕНЕ РУКОТВОРЕ ПО

СТРОГО УТВРЂЕНУ ЦЕНУ СТАВЉЕНУ НА СВАКОМ ПАРЧЕТУ.

	За пролеће и лето	За јесен и зиму
Мушко одело	од 8 фор. горе	од 10 фор. горе
Дечије одело	од 4 „ „	од 4.50 „
Мушка горња хаљина	од 7 „ „	од 8 фор. „
Мушки менчико-капути	од 11 „ „	од 12 „ „
Мушки зимњи огртачи	од — „ „	од 10 „ „
Мушке чакшире	од 3 „ „	од 4 „ „
Мушки лоден капути	од — „ „	од 4.50 „
Дечији лоден капути	од — „ „	од 3.50 „

Свештенички горњи капути, свештенички зимски капути, бунде за варош, и за пут, Микадо капути са кожом и без коже постава и т. д.

Осим овде поменуте робе находи се овде огромно велико стовариште најновијих и најмодернијих **огртача, мантлета и жакета** за штоване госпе и госпођице.

Разашиљање бива на све стране уз наточ-наплату. Одело, које није по вољи, радо ће се изменити другим или на захтевање без приговора примити натраг.

9— **Фабрика у Бечу, VI. Mariehilferstrasse 35.**

БРЗА И СИГУРНА ПОМОЋ ПРОТИВ БОЛЕСТИ У СТОМАКУ ЊЕНИХ ПОСЛЕДИЦА.

Најбоље и најзгодније средство је за очување здравља, чишћења и одржавања свакога у чистоти па дакле и крви, и за потпомагање доброг сваривања свуда већ познати и омиљени

ЖИВОТНИ БАЛЗАМ Дра РОЗЕ.

Овај од **најбољих и најлековитијих биља** најбрижљивије зготовљени балзам, употребљује се с потпуним успехом у свима **тешкоћама при сваривању, грчевима у отомаку, недостатку апетита, накиселом подригивању, навали крви, шуљевима** и т. д. Услед тог својег изврсног дејства постао је овај **балзам** сигуран и опробан **народно-домаћи лек. Велика боца стоји 1 фор., мала 50 новч. — Хиљадама похвалних писама стоје на углед.**

Заштитна марка

ОПОМЕНА! Да би фалсификатима стао на пут, чиним свакога пажљивим, да је свака боца од мене самог по оригиналном пропису зготовљеног **животног балзама дра Розе** увијена у плаветан картон на коме се по страни налази у немачком, чешком, мађарском и француском језику натпис: **Животни балзам дра Розе из лекарнице „код Црног Орла" Б. Фрагнера Праг 205.** — Ш. на челу боце налази се овде на страни истављена, у смислу закона депонована марка за обрану.

Прави животни балзам дра Розе може се добити само у главном стовариштy произвођача

Б. ФРАГНЕРА

апотека „код Црног Орла" у Прагу, 205—III.; у Панчеву код гг. Франца Бауера и Фр. Радде, апотекара.

У све веће апотеке у аустро-угарској монархији имају овог животног балсама на стовариштy.

Код истога може се добити:

„ПРАШКА УНИВЕРЗАЛНА ДОМАЋА МАСТ"

хиљадама захвалних писама приповнато сигурно средство против свију запаљења, рана и отока. Ова се са сигурним успехом употребљује при запаљењу, застоју млека, при отврдлости женски груди, одбијању детета од сисе; при апцесима, отоцима од крви, при загнојењу и карбунклама; при отоцима око ноката, тако званог прча на прстима на руци или нози; при отврдлостима, надувености, оточеном врату (дривне); при тако званој масној израсли, дивљој кости и т. д. — Сва запаљења, отоци отврдлости, надувености, могу се за најкраће време излечити а где је већ до загнојења дошло, може се оток за најкраћи рок без бола извидати.

У дозама по 25 и 35 новчића.

ОПОМЕНА! Пошто многи ову прашку универзалну домаћу маст фалсифицирају, чиним свакога пажљивим, да се по оригиналном пропису зготовљени само код мене може добити. — Она је права само онда, ако су жуте металне дозе, у којима се маст налази у црвене напутке за употребу (у 9 језика) и у плаветне картоне увијене; на картонима се налази овде на страни истављена марка за обрану.

БАЛЗАМ ЗА УШИ, најбоље и многим покушајима на сигурно средство за лечење наглуности и за повратак са сним изгубљеног слуха. **Флашица 1 фор.** 9—26

ДО САДА ЈОШ НЕНАДМАШЕНО.

В. МАГЕРА

права, очишћена

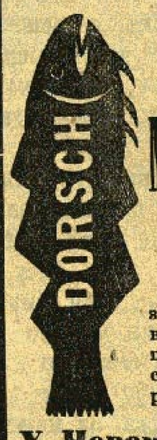

МАСТ ОД РИБЉЕ ЈЕТРЕ

(LEBERTHRAN)

ВИЉЕМА МАГЕРА У БЕЧУ.

Испитано од првих медицинских ауторитета због лаке сварљивости и за децу препоручено и прописано, у свима случајевима где лекар с успехом намерава постићи ојачање целог организма, нарочито плућа и груди, побољшање сока и чишћење крви у опште — **флаша по 1 фор.** — на фабричном сложишту, Беч, III., **Bez. Heumarkt 3.**, као и у највише апотека и спецерајских трговина, у аустро-угар. монархији праве ове масти добити.

У Новоме Саду: код гг. **К. Б. Грозингера, Г. Плавшића**, апотекара. **Браће Вагнера** и **Љ. Стефановића**, трговаца. 2—18

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Васа Милутиновић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.